

EKONOMİK GELİŞMELER

Haziran - 2009

AR-GE MÜDÜRLÜĞÜ

İÇİNDEKİLER	1
GAYRİ SAFİ YURTİÇİ HASILA (GSYH)	2
İSTİHDAM	2
İSTİHDAMIN YAPISI	2
İŞSİZLİK	2
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI	3
İŞGÜCÜ DIŞINDA OLANLAR	4
İŞGÜCÜ HAREKETLERİ	4
YAPTIĞI İŞTEN DOLAYI SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞUNA KAYITLI OLMAYANLAR	4
İTHALAT – İHRACAT VE DIŞ TİCARET AÇIĞI	5
TURİZM GELİRİ ve GİDERİ	6
YOKSULLUK ANALİZLERİ	6
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)	7
ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (ÜFE)	7
DÖVİZ KURLARI	8

GRAFİKLER

Grafik 1 : Dış Ticaret Grafiği	5
---	---

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)

- ❖ 2009 yılı birinci döneme ilişkin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla değeri bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla %13.8 azalış göstermiştir.
- ❖ Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2009 yılı birinci üç aylık dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %2.2'lik azalışla 210 997 Milyon TL olmuştur.
- ❖ 2009 yılının birinci üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 13.8'lik azalışla 21 145 Milyon TL olmuştur.

İstihdam

- ❖ Tarım dışı istihdam 315 bin kişi azalmıştır.
- ❖ 2009 yılı Mart döneminde Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 820 bin kişilik bir artış ile 70 milyon 299 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 862 bin kişi artarak 51 milyon 426 bin kişiye ulaşmıştır.
- ❖ 2009 yılı Mart döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 241 bin kişi azalarak, 20 milyon 148 bin kişiye düşmüştür. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı **74 bin kişi artarken**, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı ise **315 bin kişi azalmıştır**.

İstihdamın Yapısı

Bu dönemde istihdam edilenlerin;

- % 73,3'ü erkek nüfustur.
- % 58'i lise altı eğitimlidir.
- % 60,5'i ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 27,5'i kendi hesabına ve işveren, % 12'si ücretsiz aile işçisidir.
- % 58,2'si "1-9 kişi arası" çalışanı olan işyerlerinde çalışmaktadır.
- % 2,6'sının ek bir işi vardır.
- % 3,7'si mevcut işini değiştirmek veya mevcut işine ek olarak bir iş aramaktadır.
- Ücretli olarak çalışanların % 91,5'i sürekli bir işte çalışmaktadır.

İşsizlik

- ❖ İşsizlik oranı % 15,8 iken, tarım dışı işsizlik oranı % 18,9'dur.
- ❖ Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 244 bin kişi artarak 3 milyon 776 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 4,8 puanlık artış ile % 15,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 5,3 puanlık artışla % 18, kırsal yerlerde ise 3,5 puanlık artışla % 11 olmuştur.

- ❖ Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 5,5 puanlık artışla % 18,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 5,5 puanlık artışla % 18, kadınlarda ise 5,3 puanlık artışla % 22,3 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin;

- % 73,3'ü erkek nüfustur.
- % 61,5'i lise altı eğitimlidir.
- % 21,5'i bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır.
- İşsizler sıklıkla (% 31,8) "eş-dost" vasıtasıyla iş aramaktadır.
- % 91,3'ü (3 milyon 449 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır.
- Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin % 42,4'ü "hizmetler", % 26,8'i "sanayi", % 19,6'sı "inşaat", % 8,7'si "tarım" sektöründe çalışmış, % 2,5'i ise 8 yıldan önce işinden ayrılmıştır.
- İşsizlerin % 28,9'unu çalıştığı iş geçici olup işi sona erenler, % 25,9'unu işten çıkarılanlar, % 12,3'ünü kendi isteğiyle işten ayrılanlar, % 9,5'ini işyerini kapatan/iflas edenler, % 7,3'ünü ev işleriyle meşgul olanlar, % 6,5'ini öğrenimine devam eden veya yeni mezun olanlar, % 9,6'sını diğer nedenler oluşturmaktadır.

İşgücüne Katılma Oranı

- ❖ Şubat 2009 döneminde işgücüne katılma oranı % 46,5'dir.
- ❖ 2009 yılı Mart döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre 1,2 puanlık artışla % 46,5 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı geçen yılın aynı dönemine göre 1,1 puanlık artışla % 69,5, kadınlarda ise 1,3 puanlık artışla % 24,4'tür. Kentsel yerlerde işgücüne katılma oranı 1,5 puanlık artışla % 45,3, kırsal yerlerde ise 0,6 puanlık artışla % 49,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise;
- Toplam işgücünün % 17,7'sini 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
- Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı % 44,1 iken, yükseköğretim mezunlarında bu oran % 77,5'tir.
- Lise altı eğitimlilerde erkeklerin işgücüne katılma oranı % 67,8 iken, kadınlarda % 19,8'dir.
- Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 73,9 iken, kadınlarda % 33,9'dur.
- Yükseköğretim mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 82,7 iken, kadınlarda % 70,3'tür.

İşgücü Dışında Olanlar

- ❖ İşgücü dışında olanların % 46,9'u daha önce bir işte çalışmıştır.
- ❖ Mart 2009 döneminde işgücü dışında olup, daha önce bir işte çalışanların % 20,1'i "tarım", % 11,8'i "sanayi", % 3,5'i "inşaat", % 19,9'u "hizmetler" sektöründe çalışmış, % 44,7'si ise 8 yıldan önce işten ayrılmıştır.
- ❖ Daha önce bir işte çalışıp, söz konusu dönemde işgücü dışında olanların (12 milyon 888 bin kişi);
 - % 9,9'u emeklilik,
 - % 10,5'i mevsim gereği,
 - % 6,8'i sağlık nedeniyle,
 - % 4'ü eşinin isteği ve evlilik,
 - % 5,1'i işten çıkartılma/işyerinin kapanması,
 - % 3,3'ü işinden memnun olmama,
 - % 15,6'sı diğer nedenlerle en son çalıştıkları işten ayrılmışlardır.

İşgücü Hareketleri

- ❖ Mart 2009 döneminde 1 milyon 249 bin kişi işe yeni başlamış veya iş değiştirmiş olup, bunun toplam istihdam içindeki oranı % 6,2'dir. İşe yeni başlayan veya iş değiştirenlerin % 31,2'si 25-34 yaş grubundadır.
- ❖ Bu dönemde işe başlayan veya iş değiştirenlerin % 18,2'si "sanayi", % 38,7'si "hizmetler", % 23,8'i "inşaat" sektöründe, % 19,3'ü ise "tarım" sektöründe işe başlamıştır.
- ❖ Mevcut işsizlerin % 9,2'sini (346 bin kişi) bu dönemde işten ayrılanlar oluşturmaktadır.

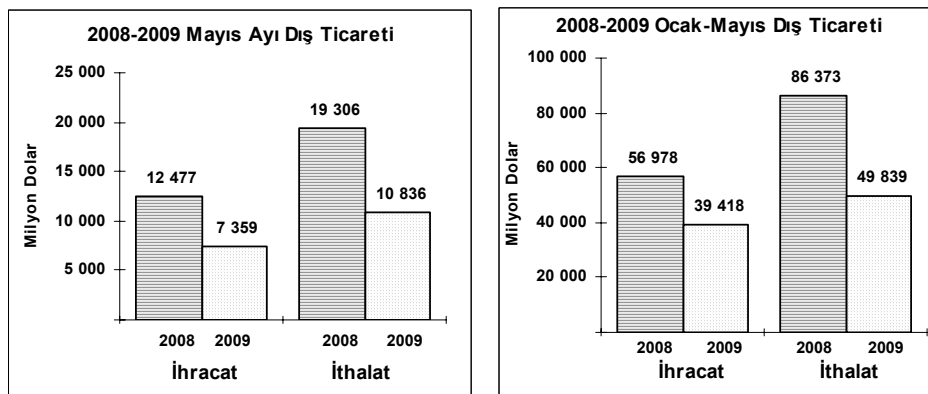
Yaptığı İşten Dolayı Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar

- ❖ Yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 0,7 puanlık azalışla % 41,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe sosyal güvenlikli çalışanların oranı % 87,8'den % 84,4'e, tarım dışı sektörlerde % 29'dan % 28,7'ye düşmüştür.

İthalat – İhracat ve Dış Ticaret Açığı

- ❖ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Mayıs ayında; 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %41 azalarak 7 359 Milyon Dolar, ithalat %43,9 azalarak 10 836 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %49,1 azalarak 6 829 Milyon Dolardan, 3 477 Milyon Dolara gerilemiştir.
- ❖ 2008 Mayıs ayında %64,6 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Mayıs ayında %67,9'a yükselmiştir.
- ❖ **AB'ye ihracat %44,5 azalmıştır.**
- ❖ 2008 Mayıs ayında %50,2 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Mayıs ayında %47,2'ye gerilemiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre %44,5 azalarak 3 474 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ❖ 2009 Mayıs ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Mayıs ayına göre %37,5 azalarak 741 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla Fransa (551 Milyon Dolar), İtalya (449 Milyon Dolar) ve İngiltere (402 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat %49,9 azalarak 1 496 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (1 104 Milyon Dolar), Çin (980 Milyon Dolar) ve A.B.D. (641 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ İhracatta kara taşıtları ilk sırada yer almaktadır.
- ❖ 2009 Mayıs ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları (965 Milyon Dolar) olurken; bu fasılı, makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (638 Milyon Dolar), demir ve çelik (550 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (540 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ❖ Nisan ayında; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar, mineral yağlar (2 151 Milyon Dolar) olmuştur. Bu fasılı; makinalar, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (1 389 Milyon Dolar), elektrikli makina ve cihazlar (914 Milyon Dolar) ve demir-çelik (888 Milyon Dolar) izlemiştir.

Grafik 1. Dış Ticaret Grafiği

Turizm Geliri ve Gideri

- ❖ Hanehalkı yurtiçi turizm anketi sonuçlarına göre son seyahatte, 2007 referans dönemi içerisinde 4 milyar 955 milyon 709 bin YTL, 2008 referans döneminde ise 6 milyar 74 milyon 688 bin YTL yurtiçi turizm harcaması gerçekleşmiştir. Ziyaretçiler, seyahat harcamalarını kişisel veya paket tur harcamaları şeklinde yapmaktadır. 2007 dönemi yurtiçi turizm harcamasının 4 milyar 848 milyon 736 bin YTL'si kişisel, 106 milyon 973 bin YTL'si ise paket tur harcamalarından oluşmaktadır. 2008 döneminde ise yurtiçi turizm harcamasının 5 milyar 917 milyon 165 bin YTL'si kişisel, 157 milyon 523 bin YTL'si ise paket tur harcamalarından oluşmaktadır.

Yoksulluk Analizleri

- ❖ **Türkiye'de yoksulluk oranı % 18.56'dır.**
- ❖ 2007 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0.54'ü sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 18.56'sı ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.
- ❖ 2007 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 237 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 619 YTL olarak tahmin edilmiştir.
- ❖ **Kırsal yerlerde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanlardan fazladır.**
- ❖ **Hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski artmaktadır.**
- ❖ Hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı % 17.07 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran % 8.88'e düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 24.27 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski % 9.88 iken kırsal yerlerde bu oran % 32.38'dir.
- ❖ 2007 yılında ücretli-maaşlı çalışanlarda yoksulluk oranı % 6.15 iken, yevmiyeli çalışanlarda bu oran % 27.05, işverenlerde % 3.3, kendi hesabına çalışanlarda % 23.04 ve ücretsiz aile işçisi olanlarda ise % 27.61 olmuştur.
- ❖ **Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riski azalmaktadır.**
- ❖ 2007 yılında okur-yazar olmayanlarda yoksulluk oranı % 34.76 olurken, ilkokul mezunlarında bu oran % 14.9, lise ve dengi meslek okulları mezunlarında % 6.16, yüksekokul, fakülte ve üstü mezuniyete sahip fertlerde % 0.9 olmuştur. İlköğretime başlamamış olan 6 yaşından küçük çocukların yoksulluk riski ise % 25.44'tür.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

- ❖ **TÜFE’de aylık değişim %0,11 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Haziran ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,11, bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,83, bir önceki yılın aynı ayına göre %5,73 ve on iki aylık ortalamalara göre %9,08 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış %2,82 ile ulaştırma grubunda gerçekleşmiştir.** Haziran ayında endekste yer alan gruplardan haberleşmede %1,17, çeşitli mal ve hizmetlerde %0,98, eğlence ve kültürde %0,97, eğitimde %0,93, konutta %0,70, lokanta ve otellerde %0,38, alkollü içecekler ve tütünde %0,01 artış, ev eşyasında %-0,06, giyim ve ayakkabıda %-0,79, gıda ve alkolsüz içeceklerde %-1,56 düşüş gerçekleşmiştir. Sağlık grubunda değişim gerçekleşmemiştir.
- ❖ **Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE’de en yüksek artış %11,65 ile çeşitli mal ve hizmetler grubunda gerçekleşmiştir.** Konut (%11,13), gıda ve alkolsüz içecekler (%9,68), lokanta ve oteller (%8,43) artışın yüksek olduğu diğer harcama gruplarıdır.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- ❖ **ÜFE’de aylık değişim %0,94 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ 2009 yılı Haziran ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeksi’nde bir önceki aya göre %0,94, bir önceki yılın Aralık ayına göre %3,27 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %-1,86 düşüş ve on iki aylık ortalamalara göre %7,34 artış gerçekleşmiştir.
- ❖ **Aylık değişim tarım sektöründe %1,69, sanayi sektöründe %0,77 olarak gerçekleşmiştir.**
- ❖ ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış %15,25 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı alt sektöründe gerçekleşmiştir.
- ❖ Sanayinin üç sektöründen imalat sanayi sektöründe %1,49, madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %0,26 artış, elektrik, gaz, su sektöründe %-7,80 düşüş gerçekleşmiştir.
- ❖ Bir önceki aya göre endekslerin en fazla artış gösterdiği alt sektörler, kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı (%15,25), tıbbi, hassas ve optik aletler imalatı (%11,42), ham petrol ve doğalgaz çıkarımı (%4,00), giyim eşyası imalatı (%3,59), metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı (%2,36), suyun toplanması, arıtımı ve dağıtımı (%2,05) alt sektörleridir. Buna karşılık elektrik, gaz üretimi ve dağıtımı (%-9,34), makine ve teçhizat imalatı (%-2,30), iletişim teçhizatı imalatı (%-1,73), deri ürünleri imalatı (%-1,26), ağaç ve mantar ürünleri imalatı (%-1,07), kimyasal ürünlerin imalatı (%-0,91) bir ay önceye göre endekslerin en fazla gerilediği alt sektörler olmuştur.

01.06.2009 - 30.06.2009 TARİHLERİ ARASI DOLAR VE EURO DÖVİZ KURLARI

DOLAR HAZİRAN 2009			EURO HAZİRAN 2009		
TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)	TARİH	ALİŞ (YTL)	SATIŞ (YTL)
30.06.2009	1.5300	1.5430	30.06.2009	2.1410	2.1610
29.06.2009	1.5310	1.5440	29.06.2009	2.1510	2.1710
27.06.2009	1.5350	1.5480	27.06.2009	2.1570	2.1770
26.06.2009	1.5370	1.5500	26.06.2009	2.1590	2.1790
25.06.2009	1.5480	1.5630	25.06.2009	2.1550	2.1770
24.06.2009	1.5450	1.5600	24.06.2009	2.1660	2.1870
23.06.2009	1.5650	1.5800	23.06.2009	2.1900	2.2140
22.06.2009	1.5620	1.5750	22.06.2009	2.1620	2.1800
20.06.2009	1.5460	1.5590	20.06.2009	2.1530	2.1720
19.06.2009	1.5430	1.5560	19.06.2009	2.1530	2.1720
18.06.2009	1.5450	1.5600	18.06.2009	2.1550	2.1780
17.06.2009	1.5550	1.5700	17.06.2009	2.1530	2.1750
16.06.2009	1.5370	1.5500	16.06.2009	2.1330	2.1530
15.06.2009	1.5420	1.5550	15.06.2009	2.1270	2.1500
13.06.2009	1.5280	1.5430	13.06.2009	2.1400	2.1630
12.06.2009	1.5250	1.5410	12.06.2009	2.1370	2.1600
11.06.2009	1.5300	1.5450	11.06.2009	2.1520	2.1760
10.06.2009	1.5400	1.5550	10.06.2009	2.1500	2.1730
09.06.2009	1.5440	1.5590	09.06.2009	2.1600	2.1820
08.06.2009	1.5500	1.5650	08.06.2009	2.1480	2.1700
06.06.2009	1.5320	1.5470	06.06.2009	2.1430	2.1650
05.06.2009	1.5300	1.5450	05.06.2009	2.1470	2.1720
04.06.2009	1.5310	1.5460	04.06.2009	2.1700	2.1920
03.06.2009	1.5280	1.5430	03.06.2009	2.1650	2.1900
02.06.2009	1.5200	1.5350	02.06.2009	2.1680	2.1930
01.06.2009	1.5150	1.5300	01.06.2009	2.1460	2.1700